

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Brassó, Nagy- s Czérna-utca sarkán
Papp E. utorraktára fölött, I. em.
hol a szerkesztő hétköznapi délelőtti
9-11 óra között,
Bolonya nester-utca 325. sz. a.,
hol minden délután alálható
Alap szellemi részét illető min-
den közlemény, valamint
az előfizetési pénzek és hirdetések
bérmentesen de küldendő
Kéziratok vissza nem adatnak

BRASSÓ

ELŐFIZETÉSI ÁR
helyben házhoz hordva v. vidékről
postán küldve:
Egész évre 7 frt, félévre 3 rt 50 kr
negyedévre 1 frt 80 kr.
Külföldre egész évre 20 frank.

HIRDETÉSEK DÍJA:
4 hasábos gármond-sor helye 5 kr (1-10 so
helye 50 kr.) Nagyobb és többszöri hird-
téseknek kedvezmény.
Minden egye hirdetés bérmentes: 30 kr
Nyílt-tér sora 10 kr.
Hirdetések és nyílt-tér előre fizetendő

Politikai, társadalmi, közgazdászati, közművelődési és szépirodalmi lap.

Az E. M. K. E. brassómezei választmányának hivatalos közlönye.

A brassói és erzsébetvárosi kir. törvényszékek s ezekhez tartozó brassói fogarasi, hosszufalusi s zernesti, lieső-szentmártoni, erzsébetvárosi hosszúaszói, kóhalmi, medgyesi, nagy-sinkli, segesvári s sz-
ágothai kir. járásbírók hivatalos hirdetője

MEGJELENIK HETENKÉNT HÁROMSZOR: KEDDEN, CSÜTÖRTÖKÖN s SZOMBATON.

Hirdetések felvételnek: Brassóban a kiadóhivatalban; Budapest: Lang Lipót, Haasenstein s Vogler Jaulus), Dukas Mezei, Goldberger A., Eckstein Bernát; Bécsben: Daube s társa, Haasenstein és Vogler Otto Maasz), Schalek Henrik, Oppel Alajos, Dukas M.; Berlinben: Rudolf Mosse; Frankfurtban: Daube G. L. s társa hirdetés-irodájában.

96-ik szám.

Brassó, Hétfő, augusztus 20-án.

IV. évfolyam 1888.

Az E. M. K. E. ünnepe.

Augusztus 19—20-ika aranybetűkkel lesz
beírva a brassói magyarság történetébe.

A ki valaha meg fogja írni e magyarság
históriáját, találni fog abban egy lapot, ragyo-
góbbat a napnál, fényesebbet a csillagoknál;
egy lapot: szentelve a hazának s nemzetnek.

E lap 1888. augusztus 19—20-ika lesz.

Az E. M. K. E. brassómezei fiókegye-
tének harmadik rendes közgyűlése s erre az
a fényes, eszmékben gazdag E. M. K. E. gyű-
lés, melynek ma délelőtti voltunk tanui, emlé-
kezetesek lesznek mindaddig, a míg e megyé-
ben magyar él.

Az E. M. K. E. brassói közgyűlése egy-
üttal az E. M. K. E., a magyar állameszme,
a magyar kultúra diadala volt, mely előtt a
porba hull minden ellenség.

Szabadon, isten és világ előtt tárta fel az
E. M. K. E. újabb egy évi működését. A ki
látni akart, láthatott, a ki hallani akart, hall-
hatott: mindenki meggyőződhetett róla, hogy
az E. M. K. E. csak az, a minek mondjuk,
semmi más.

Egy évi működésével számolt be ma az
egyesület. Ország-világ meggyőződést merít-
ett ebből arra nézve, hogy az E. M. K. E.
csakugyan honmentő egyesület; hogy az
E. M. K. E. ma ép oly életszükség az erdélyi
magyarságra, mint a mindennapi kenyér az
embernek.

Az E. M. K. E. maga az erdélyi magyar-
ság, melylyel Brassóba a magyar állam vo-
nult be diadallal; az a magyar állam, mely
itt oly gyenge oszlopokkal bírt s csaknem
idegennek volt mondható.

De a brassói nagygyűlés ünnepe e ma-
gyarságnak is, fényesebb minden eddiginél;
ünnepe, mely tiszteletet fog szerezni az ország-
ban e számban bár csekély magyarságnak,
mely eddig oly kemény harcra tolytatott lét-
tartásáért.

Legyen tehát ismételt üdvözölve az E.
M. K. E., a melynek ezen ünnepet köszön-
hetjük.

Legyen üdvözölve harmadik évi működé-
sének befejeztekör és negyedik éve előestéjén.

Mint a brassói magyar nők szónoka mondá
ma az elnökhez: „Addig éljen az E. M. K. E.,
míg a honnak él!”

Gróf Bethlen Gábor válasza a vasutnál.

Tegnap számunkból elnézésből kimarad-
ván gróf Bethlen Gábor ur beszéde, melylyel
a vasutnál felelt gróf Bethlen András ur fő-
ispánunk üdvözlétére, — adjuk ezt pótlólag a
következőkben:

„Méltóságos főispán! Kedves rokon!

Mi, az Erdélyrészi magyar közművelődési
egyesület, eljöttünk ide, a kultur-egyesület vég-
városába. Eljöttünk e végvárosnak, Brassónak
szíves, hazafias meghívására. Komoly munkát
végzünk mi s hogy azt bemutassuk, s épen
ezekből — mint a hogy méltóztattál igen
helyesen mondani — hazánknak ezen poliglott
nemzetiségek által lakott végvárosába jöttünk

azt bemutatni, mert nyilvánvalóvá akarjuk
tenni, hogy távol vagyunk attól, mintha mi
más nemzetiségeket sérteni vagy megalázni
akarnánk.

Eljöttünk, hogy megmondjuk és megma-
gyarázzuk, hogy együttesen kell közreműköd-
nünk a közművelődés azon céljára, melynek
elvét zászlónkra irtuk. A mint igen helyesen
mondtad, külön feladatunk nem lehet idegen
ajkuakat sérteni, sem pedig felkarolni olyan
elveket, melyek a mi szent céljainkkal nem
egyeztethetők össze.

Helyesen mondtad. De a ki behatóan vizs-
gálja az intézeteket s felekezeteiket és figyelem-
mel kíséri a multakkal összehasonlítva azokat
három év óta, az bizony meggyőződött, hogy
bármit is tűzött ki az egyesület céljául, mint ily
helytelen sérelmek alkalmazását.

Mikor a közművelődési egyesületet alaki-
tottuk, köteleességszerű munkát végeztünk, de
mint „hunc veniam primus“, nekik megadtuk
a jogot, hogy művelődjenek, de ugyanakkor
kimondottuk azt is, hogy nekünk terjeszteni
kell köztük a művelődést a magyar közműve-
lődés által.

Hogy mi helyes uton jártunk, azt mutatja
az, hogy csatlakoztak hozzánk nemzetünk nagy-
jai és kicsinyjei egyaránt. Szükséges volt ez
az egyesület!

Örvendünk azért, hogy ezen alkalommal
Magyarország e végvárosában jöttünk össze,
mert itt kivétel nélkül mindenkinek tere van
és alkalma nyílik megnézni és figyelemmel ki-
sérni működésünket. Meggyőződhetnek itt egy-
aránt, hogy a mit közművelődésünk céljaiul
tűztünk ki, azt megvalósítjuk.

Köszönjük a meghívást! — Nem lepett
meg e fényes fogadása Brassó város lelkes kö-
zönségének; nem lepett meg, mert vártuk és
reméltük ezt. Vártuk és reméltük, hogy Bras-
só városa, a városnak hazafias magyar közön-
sége a meghívottakat vendégszeretete egész me-
legével fogadja.

Átlátták önök, hogy szükséges volt ide-
jőnnünk s átláttuk mi is. Eljöttünk munkálni,
küzdeni; szívesen fogadtak és segítenek e mun-
kában s mi hálát mondunk érte.

Éljenek önök az erdélyrészi magyar köz-
művelődés hasznára!”

Tisztelgések.

Tegnap délután még két tisztelgés történt.

2 órakor az igazgató választmány gróf Bethlen
Gábor elnök vezetése alatt tisztelgett gróf Bethlen And-
rás főispán urnál, kit Bethlen Gábor gróf igen szívé-
lyes hangú beszédben üdvözölt, mire a főispán ur ép
oly szívélyesen felelt, megköszönve a megtiszteltetést.

D. u. 4 órakor pedig a polgári kereskedelmi tes-
tület s kereskedő ifjak köre tisztelgett Sándor József
Emke főtitkár urnál, megköszönve azt a meleg támo-
gatást, melylyel érdekeiket felkarolta.

Sándor József igen szívélyesen fogadván a tisz-
telgőket, lelkükre kötötte a magyar kereskedelem ügyét.

A társasbéd.

Vasárnap d. u. fél 3 órakor az egész társaság
a „Zöldfa“ szálloda kerti helyiségében találkozott
ebédre.

Az ebéd étlap szerint történnén, mindennemű
hivatalos jelleg mellőztetett de azért a legjobb kedély-
hangulatban folyt le, mint azonkívül a kitűnő konyha
is emelt. —

Toaszt ez alkalommal — előre történt megál-
lítás szerint — nem mondatott.

Az ebéd kedélyes s folyt le, de a délutáni sétát

tönkre tették az Ur könyvei, — a ki sirt örömeiben
a mi ünnepélyünk ily fényesen sikerült.

A vendégek egy része hazafutott, de azért akadt
olyan is, mely vállalkozott, megmászni a Czenket s
megnézni a felső sétatért, hol azután a lövöldében
oszonnáztak.

A fáklyaszene.

Már esti 8 órakor hemseget a nép a Nagy-
utca végén, a honnan a fáklyásmenet kiindulandó
volt. Mindenki be akart hatolni az állami iskolai te-
lekre, csak hogy nem lehetett, mert oda csak a ren-
dezőség és a fáklyavivők nyertek bebocsátást.

Fél kilencz után lobogtak már a fáklyák, azután
megindult a menet a városi zenekar hangjai mellett,
kísérve ezekre menő közönség által, mely egyre gya-
rapodott, a merre a menet haladt.

A rendőrség alig volt képes visszatartani a nagy
számu közönséget, mely az utcákat elfoglalta, elzárva
minden közlekedést. A menet a Nagy-utczán, főtéren,
Klastrom-utczán haladt végig, le Gróf Bethlen András
főispán ur lakása elé, hol a nagy közönségtől alig
foglalhatott már helyet.

A zene hangjaira megjelent a főispán erkélyén
Gróf Bethlen Gábor E. M. K. E. elnök, kísérve a fő-
ispán ur s vendégei által. Mikor alakjok az erkélyen
látható lett, az ezernyi közönség riadó éljenzésbe tört
ki, tülharsogva a zene hangjait is, mit a nemes gróf
fejbőlintással és kézzintéssel köszönt meg.

A mint a zene hangjai elcsendesültek, Sztérenyi
József szerkesztő lépett az emelvényre, hogy követ-
kező, helyenként zajos lelkesedéssel félbeszakított be-
széddel üdvözölje Gróf Bethlen Gábort:

Méltóságos Gróf — Elnök Ur!

Brassóvármegye magyarsága a hazafiúi szív igaz
örömeivel üdvözli Méltóságodat, mint honmentő egye-
sületünk érdemekben gazdag elnökét és Méltóságod
személyében az »Erdélyrészi magyar közművelődési
egyesületet.«

Messze vidékekről sereglett itt össze Erdély ma-
gyarsága; még távolabbról jöttek hozzánk az anya-
ország egyes testvéregyleteinek képviselői, hogy részt
vegyenek azon nemzeti ünnepélyben, melyet e vár-
megye magyarsága az E. M. K. E.-nek s benne a di-
adalra juttatott magyar állameszmének rendez; hogy
személyes meggyőződést szerezzenek arról — s ezt
szétvigyék a szélrőzsa minden irányába, hogy itt az
ország legkeletibb pontján egy, bár számban csekély,
de nemzeti hivatása magaslatán álló erős magyarság,
a haza éber őrszeme, áll.

A brassóvárosi magyarság évtizedek komor fel-
hőit látja letűnni e napon, melyen önerején vergőd-
hetett ennyire, hogy kebelében ily nemzeti ünnepet
ülhet. A gyászos idők nehéz fellegei csak egy percze
s csak annak emlékeztetésére tűnnek fel, hogy voltak
szomorú idők s talán még nem is oly nagyon régen,
midőn itt a honfiak kezei bilincsekbe verve, szíveik
sajogtak fájdalmukban s ők még álmukban sem mer-
ték volna látni azt, minek ma részesei, tényezői.

Az érdem ezért első sorban az E. M. K. E.-é,
mely felrázta lethargiájából erdélyrészi magyarságunkat
s hathatós erkölcsi és anyagi támogatásával mindin-
kább elősegíti izmosodásunkat, intézményeink megszi-
lárdulását.

Az E. M. K. E. brassói nagy-gyűlése messze ki-
magaslik egy rendes közgyűlés színvonalán. Ez nem
puszta közgyűlés, ez diadal, a magyar állameszme, a
magyar kultúra, a szeretet fegyvereinek diadala, mely
épen Brassóban bir kettős fontossággal.

De diadala ez egyszersmind a brassómezei ma-
gyarságnak is: nagykorúságának országra szóló nyi-
latkozata.

Méltóságod és igazgató választmányunk érdeme,
hogy erre alkalmat nyújtottak nekünk; hogy elfogadva
szívesen meghívásunkat, e város falai közé jöttek,
lelkesíték a bátrak, bátorítani a csüggedőket s vissza-

téríteni az eltántorodottakat, — de mindenkifelett bizonyosságot tenni isten és világ előtt, hogy mi nem beolvasztani, nem hódítani akarunk, hanem egyes-egyedül erősíteni önmagunkat, biztosítani létfenntartásunkat.

Ezt teszi az E. M. K. E.

Ezért küzd, harczol, fárad már most negyedik éve s hála Méltóságod és tisztársai önzetlen, önfeláldozó működésének, nem eredménytelenül. — E közhasznú, áldásdus működésért akar e vármegye magyarsága e perczben szerény személyem által köszönetet, hálát és elismerést mondani ugy Méltóságodnak, mint az egész központnak.

E sikerdus működés öröme üljük ez ünnepet, dicsőítésére a multnak és előkészítésére a jövőnek. A mult letűnt. Ám a jövő kezünkben van. Ha nemzetünk lelkesedése nem fog kihalni, a mint nemcsak kihalni nem, de még lohadni sem szabad; ha, nagynevű alapítónk, Kossuth Lajos szavaival éle: A jelen nemzedékről-nemzedékre lelkesedést fog meríteni a multak emlékeiből, akkor nem nagy volt hajdan a magyar, hanem *nagy lesz* e haza, melynek emelésén és erősítésén munkál az E. M. K. E. is.

Legyen meggyőződve Méltóságod, e megye magyarsága nem lesz a legutolsó, mely osztozik e nagy és nehéz munkában; legyen meggyőződve, hogy e magyarság lelkesedése nem szalmatűz, mely fellángol és ismét elalszik, hanem állandó fény, mely világít és világosságot áraszt mindenfelé, hol még sötétség uralkodik; és legyen meggyőződve Méltóságod, hogy az E. M. K. E. nagy munkájánál e megye magyarságában jövőre is buzgó, önmegtagadó munkatársait fogja találni.

Ez ünnepélyes ígérettel üdvözljük ismételtén Méltóságot és hazafias egyesületünket. A magyarok istene adjon áldást működésünkre, hogy szolgálhassuk az egyesület által segélyezett templomokban istent, magyarságunk erősítése és tömörítése által hazát és királyt, — óvóink s iskoláink által a nemzetet.

A magyarok istene tartsa meg Méltóságot és tisztársait még soká egyesületünk élén, hogy legyenek, kiknek példája lelkesítse a bátrakat és bátorítsa csüggedőket; hogy diadalra jutathassák a négy év előtt kibontott nemzeti lobogót, melynek jelszava: haza és király!

Zajos, szünni nem akaró éljenzés követte e beszédet, melyre Gróf Bethlen Gábor elnök röviden felelt megköszönve a magyarság e tüntető figyelmét s buzdítva további munkásságra.

Az elnök-gróf szavaira újból felharsantak az éljenzések, melyek tulkiáltották a zene hangjait is. Majd elhallgattak ezek is, a fáklyások elvonultak, mire küldöttség ment fel a főispáni lakba, meghivandó az ott egybegyűlt vendégeket az ismerkedési estélyre.

A mint a társaság onnan lejött s a nagy beláthatatlan tömeg által követve a »Zöldfa« szálloda felé indult, hirtelen új kép tárult eléje: a klastrom kapu három oszlopáról gyönyörű nemzeti színű görögtűz árasztá szét vakító fényét, melyet az egész közönség megállva nézett végig.

Mintegy negyed óráig égett a görögtűz; azután néhány hatalmas röppentyű emelkedett fel, — a közönség lelkesen éljenzett, — ismét elsötétült s a társaság levonult a »Zöldfa« szállodába.

*

Az ismerkedési estély.

Körülbelül 400 ember gyűlt össze a »Zöldfa« szálló kerti helyiségeibe, megtöltve annak minden zugát s így is alig kapva helyet.

Mikor Gróf Bethlen Gábor elnök gróf Bethlen András főispán s az E. M. K. E. tisztikárának kíséretében belépett, a zene rázendített a »Rákóczy-induló«-ra, a jelenlévők mind lelkes éljenzé ekbe törtek ki.

A társaság kedélyesen mulatott itt együtt Salamon kolozsvári zenekarának kitűnő zenéje mellett, midőn Harmath Lajos ügyvéd felállott s tartalomdús, csinos toasztban készöntötte fel az E. M. K. E.-t s annak elnökét, mire Horváth Gyula gyönyörű, szónoki hévvel mondott, eszmékben gazdag beszéddel felelt.

A társaság a legjobb kedélyhangulatban mulatott így együtt éjjelig, mikor azután oszolni kezdett, pihenőre térendő, hogy új erőtt merítsen a második napra.

Augusztus 20.

Reggeli és felvonulás.

Kellemes éjjeli nyugalom után ismét ifjult erővel gyűlt a társaság reggelire a Drexler s Neuriehrer kávéházakba, melyek talán még soha sem voltak így zsufolva. Ez alatt a helybeli egyetek és testületek is gyűltek kibontott lobogók alatt a Bethlen-téren, honnan a menet kiindulandó volt a templomba.

Mintegy fél kilencz órákor jelent meg néhány előkelő vendég magyar díszruhában. A közönség lel-

kes éljenzéssel fogadta a vendégeket, kiknek száma csakhamar mintegy huszra növekedett.

A sok tarka, díszesnél díszesebb díszruha oly látványt nyújtott, minőben még nem volt alkalma Brassó város közönségének gyönyörködni, mely nem győzte ezeket eléggé bámulni.

Mintegy háromnegyed 9 órákor megindult a menet. Elöl a helybeli testületek kibontott lobogók alatt; utánuk a vendégcsereg hosszú sora, kik közül a díszmagyarban lévők mentek elől, az eső miatt kocsikban, s végül ismét helybeli testületek.

*

Az ünnepi mise.

Róm. kath. egyházunk érdemdus lelkésze Möller Ede apátplebános ur — tekintettel az E. M. K. E.-re, kivételesen kilencz órára tűzte ki az ünnepi misét. De 9 óra már elmlut, mikor a vendégcsereg elhelyezkedett a templomban, melynek még soha sem volt oly ünnepélyes színe, mint ma, s mely soha még ily fényes közönséget nem fogadott szent falai közé. S bár egyenlő az Ur házában király és koldus, azért mégis látszott ezen isteni tiszteleten valami fényesebb, magasztosabb. Az isteni tiszteletet az egyházi zene- és énekkar nyitotta meg, róm. kath. egyházunk e méltó büszkesége, melynél jobb zene- s énekkara a fővárosnak sincs. Nemsokára Kovács Ferencz maros-vásárhelyi apátplebános lépett telje: egyházi díszben a szószékre, hogy az összes jelenlévőkre mély hatást gyakorolt, gyönyörű szónoki hévvel mondott beszédet tartson, melynek végén beleszólt az E. M. K. E.-t is.

Nem volt a szentegyházban egyetlen lélek sem, kire ezen gyönyörű beszéd mély hatást ne tett volna.

Az egyházi szertartást fényes segédlettel és színtén teljes egyházi díszben Möller Ede apátplebános végezte, míg a zene- és énekkar ma még sokkal szebben játszott és énekelt, mint máskor, ezzel is hozzájárulni akarván a szent király emlékének s az E. M. K. E.-nek ünnepeltetéséhez.

A templomban ott voltak az összes helybeli hivatalok tisztviselői főnökeik vezetése alatt.

Már csaknem 11 óra volt, mikor az isteni tiszteletnek vége lévén, a vendégek ismét ugyanazon sorrendben, mint jöttek, a templom előtt gyülekeztek, hogy levonuljanak a »Nr. 1.« szállodába, a közgyűlés színhelyére.

*

Az E. M. K. E. nagygyűlése.

A közgyűlés fél 11 órára volt ugyan téve, de azért már 11 is elmúlt, mikor megnyitható volt.

A gyűlés sorrendjében első volt a koszoru átadás.

2. Elnöki megnyitó.

3. A képviselt testületek bejelentései a titkár által.

4. Évi jelentés felolvasása, a melyet a közönség tüntető lelkesedéssel fogadott s titkárnak hálás köszönetet mondott.

5. Számvizsgáló bizottság jelentését jegyző olvassa fel. Tudomásul vétetett.

6. Ujfalussy Sándor előadása.

7. Sándor József előterjeszti a kongresszus ügyét.

8. Kandidáló bizottság nevében gr. Kuun Géza tett jelentést, mely szerint megválasztattak az összes eddigi tisztviselők; új alelnök: gróf Beldi Akos; új jegyző: ifj. Gáspár János, Réthy Lajos, Albach Géza, Szabó Samu.

A terembe lépve, a közönség kellemesen volt meglepetve, a terem gyönyörű, izléses és pazar díszítése által, mely Fellner Lajos ur tervezete szerint és felügyelete alatt Makkai kárpitos és Kypta Agost kertész által készült; fenn a terem végén kis emelvény, körülvéve gyönyörű délszaki kert által; az ajtó fölött a magyar szent korona élő virágokból színezetten kirakva s e fölött e négy betű szintén virágokból: E. M. K. E. Jobbra-balra szép zöld keretben a király és királyné arczképei.

Az erkély gyönyörű guirlandokkal volt díszítve, melyek között e négy felirat volt olvasható: »Éljen az Emke! A haza minden előtt! — Kié e hon, ha nem miénk?« és Nyelvében él a nemzet!«

A díszítés gyönyörű volt és valóban nagyban járult hozzá az ünnepély fényének emeléséhez.

Előbb azonban megható jelenet folyt le: a brassói magyar nők tisztelgése.

Mikor gróf Bethlen Gábor elnök, Sándor József titkártól és Szterényi József jegyzőtől kísérve, a számára elkészített emelvényre lépett, hogy a gyűlést megnyissa, hirtelen, mintegy varázslásra népes női küldöttség állott az emelvény elé, kiknek nevében Platskó Györgyné urnő rövid beszéd kíséretében nyújtott át az elnöknek egy szép ezüst-babérkoszorút, a melynek fehér atlasz-szalagján e felirat volt aranyhímzéssel: A brassói magyar nők — Emlékül az E. M.

K. E.-nek, magán a koszorun pedig: Brassó, 1888. aug. 20. volt bevésve.

Az elnökkön látható volt a kellemes meglepetés, a közönségen pedig az emelkedett hangulat, mely a női szónok szép szavait kitörő lelkesedéssel fogadta.

Gróf Bethlen Gábor elnök meleg szavakkal köszöntö meg a brassói magyar nők ezen szép megemlékezését, kérve őket, hogy ne szünjenek meg nemes szíveiken hordani az E. M. K. E. érdekeit.

Zajos éljenzés követte az elnök ur szavait, a ki ezek csillapultával a hallgatóság nagy figyelme közepe pette következő beszéddel nyitotta meg az ülést:

T. közgyűlés!

A midőn kiváló szerecsémnek jelzem az E. M. K. E. III-ik közgyűlését megnyithatni, bátor leszek röviden egybefoglalni évi működésünk eredményét, mire szükséges, hogy kissé visszapillantassunk a közel multba.

Világos, hogy tekintettel egyletünknek oly sok irányban kiterjedő feladatára: ma is főtörekvésünk kell hogy legyen hazafias czélokra fordítható tőkénket növelni, mert alkotásaink nem máról holnapra szólnak, hanem valamennyi a magyar közművelődés előmozdítására, fejlesztésére lévén hivatva, mintegy örökös vagy legalább is hosszú időre terjedő intézkedést és gondozást kíván. Elismerem s nagy hálára kötelezi egyletünket áldozatkész véreink jobbainak azon lankadatlan buzgalma, melylyel egyletünket a legtávolabb vidékekről is támogatják, mert csak az egyletünk fennállásának szükségességéről való általános meggyőződés eszközölhetette, hogy ez évben is, a midőn tudvalevőleg a nemzet áldozatkészisége oly sok oldalról volt igénybe véve, mégis 70,000 fttal gyarapodott tőkénk és ma már egy félmillió vagyonnal rendelkezünk; igaz, hogy mindez még csekély összeg ahhoz képest, mi kellene, hogy hazafias feladatunknak minden irányban eleget tegyünk, de bizunk a gondviselésben, mely újabb adományokra fogja lelkesíteni azokat is, kik eddig bármely ürügy alatt távol tartották magukat egyletünkötől.

Alkotásunk rendszeresítését nagy mértékben segítette elő ez országrészünk valamennyi magyar egyházzal kötött szerződésünk, mely lehetségessé tette, hogy a segélynyújtás marandósága mellett a szükséghez mértén mindjárt és nagyobb segélyeket is nyújthattunk, s bárha e hazafias egyházak részéről nem lephetett meg ez ügyünk lebonyolítására hozott készség és előzékenység, mind a mellett, miután közreműködtek közművelődési egyletünk feladatainak megoldásához, elismeréssel és hálával tartozunk az egyházak vezetőinek.

Elleneink részéről sokat rágalmozott egyletünk s főleg válaszmánya zajtalan ugyan, de folyton munkálkodott a hazafias irányú közművelődés terjesztésén: igyekeztünk megezáfolni a rólunk terjesztett s olykor czélzatosan elferdített híreket, hogy mennyiben sikerült, nem lehet feladatunk e helyen kimutatni, de hogy irányadó körökben, sőt legmagasabb helyen közművelődési törekvéseink elismerésre találtak, bizonyítja Felséges apostoli királyunknak azon kegye, hogy mult ősön küldöttségünket fogadni méltóztatott s királyi kegyéről biztosította, de tudvalevő esemény az is, hogy ő Fensége a trónörökös magas jelenlétével szerencsétette a fővárosban javunkra rendezett tánczvizgalmat és emelte annak fényét; ezek oly legmagasabb helyről nyilvánult tények, melyek csak megerősíthetnek bennünket eddig az folytatott munkában és buzdítólag hathatnak azon irány megtartására, mely senkinek az ország hazafiasan gondolkodó köreiben okot arra nem szolgáltat, kételkedni szándékunk nemessége és azon feladatunk őszinteségében, hogy a hazafias magyar közművelődés terjesztését tűztük ki zászlónkra.

Kedves köteletségemnek tartom e helyen megemlékezni azon munkás tagjairól egyletünknek, kik mint válaszmányi tagok, vidéki bajtársak s igazgatói tagok mindannyian egyaránt a legnagyobb buzgalommal végezték elvállalt s olykor időt igénylő munkájukat egyletünk érdekében, mert csakis egy ily lelkes köteletségérzetű munkaerővel tartom lehetségessé egy ily komplikált gépezetet mozgásban tartani s üdvös munkát vélt végezteni; engedjék meg, hogy nevezem meg valamennyit, kik köszönetet érdemelnek, mert hosszú volna névsoruk, de elismeréssel kell adoznunk azoknak, kik munkásságuk által oda terelték az Emke beladminisztrációját, hogy az e fajta intézmények legolcsóbb költsége mellett minden elkönnyvelés, pénzkezelés ezuttal is a legszebb rendben találtatott a kiküldött cenzorok által, mert a központi vezetésnek is érdeme van abban, hogy a bizalom s ezzel az áldozatkészesség egyletünk irányában lankadatlanul nyilvánul a magyar társadalom minden rétegéből befolyó nagyobb adományok által is és jogos reményt nyújt arra, hogy a nemzet, mely rokonszenvenvel karolta fel s tette magáévá kezdettől fogva nagy hivatásu egyle-

dozattal járult hozzá mindennek előtt Brassó város áldozatkész magyarsága, mely ez intézetek létesíthetőségére önkéntes adományokból 1971 frt. 40 krt. tett össze három évre.

E két intézetünk szép prosperálásának örömet csak egy körülmény zavarja meg, t. i. hogy anyagi erőink nem elég erősek arra, hogy a románok közé ékelj, sok szegény magyar által lakott Bolgárszeg külvárosban nem állíthattunk még óvót, holott arra ott nagy szükség volna.

Megkísérlettük a magas kultusz-ministeriummal kötendő egyezség alapján egy külön óvó-épületet építeni, csak hogy e tervünk az állam pénzügyi helyzetére való tekintetből dugába dőlt.

Szemben a testvérmagyarok sok humanistikusságával, fájdalommal kellett ezek hiányát tapasztalnunk nálunk. Míg amott a szegény tanulókról gondoskodott a jó lelkű társadalom, a mi kisdedeink — ha iskolába jártak — didereghettek a tél hidegétől.

Ezen segítő, választmányunk kezdeményezése következtében alakult a „Szegény gyermekeket segélyező egyesület”, mely alig három éves fennállása óta már sok iskolás gyermeket ruházott fel.

Brassó város magyarsága rég érezte hiányát egy magyar pénzügyi intézetnek. Ezelőtt mintegy öt évvel lelkes honfiak fázadozásának sikerült végre egy ily intézet létrehozása. Az E. M. K. E. brassómezei választmánya ennek erősítését is tűzte ki feladatául s közölte, hogy a központ 5000 frt. letéttel segélyez; már ezen intézetet, melynek utolsó évi forgalma közel 80.000 frt volt már.

A közművelődés emelése céljából már alakultunk első évében általános érdeklődésű felolvasások és előadások rendezését határoztuk el. Az első évben szép sikerrel rendeztettek ezek, míg a másodikban a középiskolai tanáregyesület brassói köre saját kezdeményezéséből vállalta e szép feladatot magára — érdekes felolvasásokat rendezve a tél folyamán hetenként, melyek ezennel állandósítottak.

Huszonöt év óta áll fenn Brassóban egy magyar dalárda, küzdve a sors ezernyi csapásaival. E dalárda szomorú időket ért már. Ilyenek voltak most két éve is beállandók s csak választmányunk általi történeti meleg felkaroltatásának köszönhető, hogy változatos helyzetéből dialmasan került ki s az idén fényes ünnepet is ültetett fennállása huszonöt éves évfordulóján.

A brassómezei ág. ev. magyar esperesség létesítésében s izmosodásában nem csekély része van választmányunknak, melynek tagjai magunkévá téve e magyar ügyet, egész erejükből szolgáltatták azt a mely központunknál is halhatós erkölcsi és anyagi segítséget eszközölni ki számára.

Mikor 1886. július 10-én a vámháború Romániával kitört, választmányunk volt az, mely a szorultságban lévő iparosoknak az első segélyt, munkát, nyújtotta s csak fájjaljuk, hogy e segélyben legkevésbé magyar iparosaink részesülhettek. Ezrekre megy azon munkák száma, melyet mi a brassói iparosoknak szerezünk.

A közoktatási kincstár Brassóban a faipar emelésére középfaipar-iskolát állítván, sajnálattal kellett tapasztalnunk, hogy a jó módú szülő nem adja gyermekét iparos-pályára, a szegény pedig nem adhatja ez iskolába, nem bírván el ennek súlyos terheit.

Ezen segítő, választmányunkban merült fel legelőbb egy tanintézet felállításának eszméje. Ismét zsebeinkbe nyultunk, majd központunktól is segélyt eszközölve ki, megvetettük alapját a tápintézetnek, mely a lefolyt tanévben már 10 szegény gyermeket fogadott be, hogy azokból a hazának képzett, ügyes műiparosokat neveljen.

Élénken foglalkoztatta választmányunkat a székelő kitépítés kérdése is. Csak hogy e tárgyban a központ külön bizottságot tartván fenn, választmányunk áttette ezen fontos ügyet ezen bizottsághoz.

A hétfalusi csángó-nép keresetforrásainak emelése, különösen pedig a nők kereset-képessége céljából szövőtanműhely felállítását terveztük Tatrang községében. Fájdalom azonban, hogy ez sem sikerült, mert egyrészt a kereskedelmi-, másrészt a közoktatási miniszter ur megtagadta a hozzájárulást. Pedig ha sikerül vala ez intézetet felállítani, mindenesetre szebb jövő kecsegtette volna csángó véreinket.

Fájdalommal kellett tapasztalnunk, hogy Brassómeze magyarsága nélkülöz minden alkalmat arra nézve, hogy a nemzeti önérték kebelében felkeltessék.

A mi a népek s nemzetek összetartó kapcsa volt az ókortól kezdve, egész napjainkig: a nemzeti ünnepek itt teljesen ismeretlenek voltak. Választmányunk kezdeményezése folytán 1887. évben először ültük meg Brassóban március tizenötödikét, e nagy nemzeti ünnepet.

Azóta évenként megüljük e napot, évről-évre fokozódó lelkesedéssel, — sőt választmányunk kezdeményezésére, önálló állandó március tizenötödiki bizottság is alakult, mely ezennel ezen ünnepélyeket rendezni fogja.

A ki tudja azt, hogy minő nagy szerepe van egy nemzet tömörülésében nemzeti ünnepélyeknek; hogy másrészt mily nagy horderejük magyar nemzeti szempontból ily nemzetiséglakta városban és vidéken ezen ünnepélyek, az tisztában lesz azzal is, hogy ez ünnepélyek állandósításával nem megvetendő szolgálatot tettünk magyar ügyünknek.

Mikor az írók és művészek múlt év nyarán városunkba érkeztek, választmányunk készítette elő azok fogadtatását. Tiszteletükre kis irodalmi s ipari kiállítást rendeztünk, — bemutatva egyrészt e város magyarságának irodalmi munkásságát, másrészt azon iparágakat s az illetők haladási fokát, melyek itt magyar kezekben vannak.

Ekkor fogamzott meg választmányunkban az eszme: egy közművelődési és közgazdasági csarnok létesítése iránt. Nem rajtuk múlt, hanem gyenge anyagi erőinken, hogy e szép tervet nem tudtuk még megvalósítani. Azonban nem adjuk fel a reményt, hogy e tervet is kivihetjük.

Mikor az E. M. K. E. — az erdélyi részek iparát felkarolandó — a honvédelmi minisztertől százezer frtnyi népfelkelési szállítási cikket vett át, Brassó volt a gócpont, hova ebből legtöbb jutott, a mennyiben egyedül a brassói szígyártók 34.532 frtra nyertek munkát. — Hogy mily részrehajlatlanul jártunk el ezen munka kiosztásánál, arra nézve talán elég lesz annyit felemlíteni, hogy e munka tulnyomó része hét száz nemzetiipari iparosnak jutott s csak kisebb része három magyarnak. Mindannyian tiszteletet szereztek a brassói iparnak!

Mindezek két éves működésünk eredményei. Harmadik évünkben ismét az erőgyűjtésre fektettük a főszűrt.

Mozgalmat indítottunk csángó-testvéreink között az E. M. K. E. érdekében s ennek eredménye az lett, hogy községenként gyűjtések folynak az E. M. K. E. javára oly célból, hogy minden község közönsége legalább 100 frtos alapítója legyen az E. M. K. E.-nek, mely révén egyesületünk vagyona ismét ezer frttal fog gyarapodni. —

Az elismerés meleg hangján kell megemlékeznünk a helybeli protestáns nőegyletről, a melynek segítségével sikerült 160 perselyt elhelyezni Brassóban, melyeknek összege legalább ezer frtra emeltetvén, mint a „Brassói magyar nők perselyes gyűjtése” külön fog kezelni.

A brassói magyarság belső életére nézve nagy fontosságu lépésre határozta el magát választmányunk a harmadik évben. Ugyanis magyar ügyünk rendkívül sokat szenvedvén színügyünk rendezetlensége által, midőn egyik vidéki színigazgató a másik után üt csorbát magyarságunk reputációján. Ezen segíteni, első sorban a mi kötelességünk volt. Segítettünk is. Alakítottunk külön színügyi szakosztályt, mely kezébe vette ez ügyet s egész erélyvel fogja azt rendezni s e mellett a fokozott igényeknek is megfelelő műkedvelői társulatot szervezni. Azt hisszük, hogy ez jó szolgálat magyarságunk érdekében. Van városunkban egy alsófoku magyar kereskedelmi iskola. A polgári kereskedelmi testület nagy áldozatkészsége tartja ezt fenn, hogy neveljen a szó igazi, nemes értelmében — magyar kereskedő — elemet. Ez iskolát, melyet tisztán hazafiság hozott létre, mert az előtt a magyar kereskedők a németekkel együtt voltak, de ez utóbbi években onnan kiválniok kellett, minthogy azok nem türték meg a magyar nyelv tanítását iskolájukban — választmányunk szintén védő karjaiba fogta s központunk kegyességéből oly állapotba helyezte, hogy annak léte biztosítva van, valamint a kereskedő ifjak köré is, mely szintén választmányunknak köszöni gyarapodását.

Ezek, igen tisztelt közgyűlés, dióhéjba szorított, nevezetesebb momentumai három éves működésünknek, mely alatt választmányánk három közgyűlést és 36 havi ülést tartott, tehát minden hónapban egyet, 137 fontosabb határozatot hozva ezeken.

A választmány irodai forgalma is évről-évre növekedő már is oly nagy, hogy alig győzi a titkár, ki azt egymaga végzi.

Az 1885. évben iktatóra jött 147 darab; 1886. évben 207 drb, 1887-ben 256 drb, 1888. hó aug. 15-ig, tehát alig nyolcz hónap alatt 420 darab, melyek mind fel vannak dolgozva, úgy hogy három év alatt a titkár 1050 ügydarabot intézett el, melyek rendesen iktatva, levélárilag őriztetnek.

Harmadik évi működésünk nagy részét az E. M. K. E. brassói nagy gyűlésének rendezése vette igénybe,

hogy ez méltó legyen minden tekintetben azon nagy eszméhez melyet az E. M. K. E. szolgál s magyarságunkhoz.

Hogyan készítettük elő ezen ritka nemzeti ünnepet, mely messze kiható lesz Brassómeze magyarságának történetében, arról majd alkalmuk lesz ítélni.

Részünkről csak arra kérjük, hogy b. ítélelünkben ne feledkezzenek meg a helyzetről és viszonyokról, melyek közt itt élünk s a melyekhez nekünk alkalmazkodnunk kellett.

Beszámoltunk, mélyen tisztelt közgyűlés, három éves munkásságunk eredményével, kerülve minden phrazist, kizárólag a száraz tények felsorolására szorítkozva.

Jól tudjuk, érezzük, hogy nem sok az, a mi felmutathatunk. De vigasztal az a tudat, hogy mi felhasználtunk minden rendelkezésünkre álló, méltó eszünk közti célunk elérése s ha mindazonáltal nem tudunk többet felmutatni, nem rajtuk múlt, kik minden lehetőt megkísértettünk, hanem a viszonyokon.

Midőn tehát ítéletök alá bocsátanók működésünket, egyúttal visszateszszük kezeikbe a mai nappal lejáró mandátumunkat, a melylyel most három éve felruháztak.

Leteszszük azzal az őszinte hazafias, szívünk mélyéből jövő óhajjal: vajha azok, kik utánunk jönnek majd e helyre, több eredményt tudnának felmutatni az E. M. K. E. s benne a haza javára!

Az E. M. K. E. évi jelentése.

(Kivonat Sándor József titkári jelentéséből.)

Dicsőség nemzetünknek!

Az egyre nyomasztóbb idők ellenére folyton növekvő erőről számolunk be.

Az elszánt hittel s felelősséggel földézett cselekvés szellemét egyre inkább igazolja az egészséges találgatás. Áldozásain az élet — elmondhatjuk — nem csak megfogant, de három éves munkánkra immár kitéphetetlenül, minden irányban elismerten, az elmulástól biztosítva fejlík.

Miként az apró páratömecek villámosságából a tisztító s termékenyítő menydörgés, aként lesz egyesülésünk a nemzet millióinak osztatlan rokonszenvéből egyre hatalmasabbá.

Nem csak a mi hitünk, de a közvélemény ítélete is, hogy szervezetben, vagyonban, céljaink tervszerűségében már is egyik egykoru intézmény sem mul felül minket!

Igaz ugyan, hogy — főleg anyagi tekintetben — a földadat óriás voltához bizonyítva, mindezekkel is még mindig csak a legelején vagyunk s valósággal még csak ezután kell eszközeink további s végleges megteremtésére bármiképen módokat találnunk; de nagyot tévedne az, ki egy ily természetű mozgalmat csak anyaggal mérne, bárha anyagi tekintetben is, a mi történik, mai közéleti viszonyaink közt, csoda.

Csak nem kell felednünk, hogy pl. a legelső nemzeti kulturális intézet, a M. Tud. Akadémia annyi idős korában, mennyi mi vagyunk ma, nem bírt annyi vagyonnal: pedig 30 esztendei előkészüldésment akkor előre; minden erő osztatlanul egy pontra dobott; hatalmi nyomással szembeállítás lelkesített s csak három főur egymásra 120.000 frtot áldozta.

S csak nem kell feledni, hogy minden fensőbb s állami támogatás nélkül, tisztán társadalmi uton, fillérenként gyűjtve, új állami életünk ezer más, újabb és újabb eszméjének életkérese között — istené a hála! — már is oda jutánk, mikép évenként biztosított rentében legalább egy századrész annyit ki tudunk már országrészünk népeire adni, mennyit a kultusz-miniszter az egész ország népnevelésére kiad.

Am, készpénzben s kötelezvényekben mai napig biztosított félmillió forint tőkénknél is fontosabb az erkölcsi siker.

Em ke!

E négy betű, így összeírva és kimondva, a hogy írják s ejtik immár országosan, nem a veszélyezett Erdély egyesületének neve többé. Új szó ez, kitarló munkánk alapján teremtvé a nemzet által. Mintha a Petőfi vágya teljesednék:

„Álmodd meg azt a nagy szót,
A mely nincsen még meg!”

Az épülő új Magyarországnak a „kulturmozgalom” címe alatt folyó egységesítő törekvése nyert talán stereotyp elnevezést e szóban. Az egyesülettől, mely szívóssága s kimeríthetetlen agitációja mellett legszerencsésebb is lévén testvérei között, magában magát biztosította a mozgalom állandóságát, bélyeget adott az országos iránynak; élő zászlót a hazafias társadalom lelkiismeretének, — talán egy új és nagy politikai iránynak symbolumot. (Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Szterényi József.